

Yttrande över förslag till Plan för äldreomsorgen i Upplands-Bro kommun för åren 2007–2013

PRO Kungsängen har beretts tillfälle att lämna synpunkter på förslaget till plan för äldreomsorgen inom Upplands-Bro kommun för åren 2007–2013. PRO Kungsängen får med anledning härav anföra följande.

Kommentarerna följer numreringen i plandokumentet.

1. Inledning

Målen

Kommunfullmäktiges inriktningsmål anger bl.a. att *valfrihet* i boende och vård skall gälla. Samtidigt anges på nämndnivå bl.a. att särskilt boende med heldygnsomsorg skall erbjudas först när behoven inte kan tillgodoses i det egna hemmet och det skall generellt avse de sista åren i livet. Sådan omsorg beviljas som bistånd enligt socialtjänstlagen, vilket också gäller särskilt boende – servicehus. Ordet ”valfrihet” kan ge intryck av och skapa förväntningar på att den enskilde fritt kan välja vilka former för omsorg han eller hon vill ha. Men det finns ju här en restriktion genom att särskilt boende beviljas först efter individuell biståndsprövning. Målen på fullmäktigenivå och nämndnivå synes inte vara förenliga.

2. Syftet med äldreomsorgsplanen

I detta avsnitt sägs bl.a. : ”Planen skall vara ett instrument för att styra, förändra och förbättra kommunens äldreomsorg.” För att planen skall kunna fungera som ett sådant instrument, behövs en beskrivning som anger nuläget inom kommunens äldreomsorg. Utan en sådan beskrivning finns ingen utgångspunkt för bedömning av de effekter förändringar i kommunens äldreomsorg får för de vårdbehövande och om planen leder till förbättringar för de äldre i kommunen.

4.2 Anhöriga/närstående

Under denna rubrik står bl.a.: ”Det är angeläget att det finns tillgång till avlösning för att anhöriga skall orka med”. PRO Kungsängen instämmer i att detta är en angelägen fråga. Formuleringen bör innehålla ett bindande åtagande som anger att kommunen verkligen skall se till att det finns avlösning för anhöriga när dessa behöver det. Det är också viktigt att måluppfyllelsen följs upp löpande.

4.3 Samverkan

Det är viktigt att en aktiv samverkan för att förebygga och bryta onödig isolering och passivitet hos äldre utvecklas med bl.a. pensionärsorganisationerna. PRO Kungsängen är intresserad av att medverka till att sådana aktiviteter kommer till stånd.

5.1 Stöd och hjälp i ordinärt boende

I beskrivningen av andelen av befolkningen som fyllt 65 år eller mer som har hemtjänst anges att servicehusen i Upplands-Bro redovisas som hemtjänst och inte som särskilt boende. Det tycks inte förenligt med punkt 5.5 som behandlar särskilt boende – servicehus.

Beträffande personal, se kommentar till avsnitt 8 nedan.

5.3 Dagverksamhet

Under denna rubrik anges att det under planperioden är angeläget att se över och utveckla verksamheterna. Målsättningen är vagt formulerad. Eftersom behovet torde öka under perioden, är det viktigt att målet kvantifieras och följs upp.

5.4 Korttidsplatser

Här anges att möjligheten att akut få korttidsplats, s k ”trygghetsplats” skall utvecklas. Också på denna punkt behöver målet kvantifieras och följas upp.

5.5 Särskilt boende – servicehus

I plandokumentet anges att servicehusen i Kungsängen och Bro skall finnas kvar med nuvarande antal lägenheter. Detta innebär en frysning av antalet lägenheter i servicehus, trots att antalet personer 65 år och äldre förväntas öka från 2 567 personer 2006 till 3 817 personer år 2013, alltså en ökning med 1 250 personer. (Antalet 2567 personer år 2006 har hämtats från tabellen på sid 4. På några ställen i planunderlaget nämns även antalet 2 554 personer år 2006. PRO:s analys baseras på antalet 2 567 år 2006.)

Med hänsyn till befolkningsutvecklingen skulle antalet lägenheter i servicehus behöva öka med 52 st. 2013 för att samma förhållande som nu gäller mellan befolkningen och antalet lägenheter i servicehusen skall bibehållas. Dessa ytterligare 52 lägenheter i servicehus skulle inte vara en reell ökning utan enbart ett bibehållande av nuvarande nivå. En frysning av antalet lägenheter under planperioden innebär en betydande relativ nedskärning av antalet lägenheter i servicehus.

En konsekvens av frysningen av antalet lägenheter i servicehus blir att biståndsprovningen för boende i servicehus kommer att skärpas ytterligare utöver den skärpning som redan skett under senare år. Än fler kommer att vara tvungna att bo kvar hemma även om de önskar och behöver särskilt boende i servicehus.

Det förs idag en debatt om minskningen av antalet platser i särskilt boende. Utvecklingen väcker oro och stigande missnöje. Många menar att inriktningen på att vårda äldre hemma har gått för långt och att det i många enskilda fall blivit ett tvång och inte en önskan. PRO Kungsängen delar denna uppfattning. PRO Kungsängen motsätter sig kraftigt den frysning av antalet lägenheter i servicehus som föreslås i plandokumentet. En utökning med 52 lägenheter anser PRO Kungsängen vara en miniminivå fram till 2013. Föreningen kan inte acceptera att nivån skärs ned. Ytterligare lägenheter behövs för att motverka den skärpning i bostadsprövningen som redan ägt rum och som tvingat personer till kvarboende i egna bostaden mot deras vilja.

6. Särskilt boende med heldygnsomsorg

För närvarande finns 95 platser i särskilt boende med heldygnsomsorg. I dokumentet sägs att det behövs ytterligare 36 platser till år 2013 om utbudet skall vara i proportion till befolkningsstrukturen. 3 av dessa ersätter platser som nu köps externt. Antalet skall totalt uppgå till 131 platser år 2013 enligt plandokumentet.

Det är svårt att följa hur kommunen kommit fram till 131 platser. Nuvarande 95 platser i förhållande till dagens befolkning som uppnått 65 år eller mer skulle 2013 betyda 141 platser i förhållande till den befolkning som då är över 65 år (enligt ovan 3 817 personer). Om utbudet av platser i särskilt boende med heldygnsomsorg skall bibehållas på nuvarande nivå i proportion till befolkningen 2013 över 65 år, behövs ytterligare 10 platser för att samma nivå skall bibehållas. 131 platser 2013 ter sig i ljuset av de siffror som redovisas i dokumentet som en reell neddragning. Något siffermaterial för annan beräkning saknas i dokumentet. PRO Kungsängen anser att beräkningen behöver ses över.

PRO Kungsängen motsätter sig en neddragning av antalet platser i särskilt boende med heldygnsomsorg. Tvärtom bör antalet platser öka relativt nuvarande nivå, då antalet äldre-äldre med mycket omfattande vårdbehov kan beräknas öka under planperioden.

7. Förebyggande insatser

PRO Kungsängen instämmer i stort i de skrivningar som finns i avsnittet. Det är synnerligen viktigt att bostadssituationen för äldre kontinuerligt följs upp. Enligt lag (SFS 2000:1383) har kommunerna ansvar för att utbudet av bostäder är adekvat så att alla i kommunen har möjlighet att bo bra i goda bostäder. Befolkningsutvecklingen med en kraftig ökning av antalet äldre medför ökade behov av bostäder och bostadsmiljöer som är fysiskt tillgängliga för äldre. Det behövs också bostäder som ger möjligheter till gemenskap och närhet till service och kommunikationer.

Servicehusen var ursprungligen avsedda för personer som i stort kunde klara sig själva. Men utvecklingen har blivit en annan än den som avsågs från början. Behovsprövningen för att få tillgång till en lägenhet i servicehus har skärpts kraftigt. Utvecklingen har samtidigt medfört att det saknas bostäder av den typ som servicehusen ursprungligen var avsedda att vara. Detta har lett till att seniorbostäder tillkommit på den ordinarie bostadsmarknaden. Det finns idag behov av olika former av mellanboenden. Denna fråga bör vara en viktig angelägenhet för kommunen under planperioden.

PRO Kungsängen instämmer i att bristen på hissar inte får styra efterfrågan på särskilda boenden.

PRO Kungsängen är intresserad av att medverka till att öppen dagverksamhet som drivs i samverkan med frivilligorganisationer kommer till stånd.

8. Personal

PRO Kungsängen ställer sig bakom inriktningen i avsnittet om personal. En välutbildad personal - i tillräckligt antal - är helt avgörande för att kunna ge vårdbehövande omsorg av god kvalitet.

I skriften ”Öppna jämförelser 2007 – Äldreomsorg” (rapport juni 2007 utgiven av Sveriges Kommuner och Landsting) redovisas jämförelser mellan landets kommuner av olika indikatorer inom äldreomsorgen. En sådan är procentandelen undersköterskor och vårdbiträden med omvårdnadsutbildning år 2005. Andelen anställda med sådan utbildning uppgick till 61% i Upplands-Bro. 39% saknade alltså sådan utbildning. Kommunen fick rangordning 222 av 290 kommuner. Det föreligger alltså ett betydande behov av vidareutbildning. En kraftfull satsning på utbildning är nödvändig under planperioden (I den bästa kommunen – Hörby – hade 87 % av personalen omvårdnadsutbildning).

10. Sammanfattning

I andra stycket i avsnittet sägs: ” För att behålla nuvarande servicenivå inom kommunens äldreomsorg krävs utbyggnad av såväl antalet platser för särskilt boende med heldygnsomsorg som av hemtjänst, dagverksamhet och korttidsvård.” PRO Kungsängen noterar att särskilt boende i servicehus inte nämns.

Den främsta och allvarligaste invändning PRO Kungsängen har mot plandokumentet gäller frysningen av antalet lägenheter i servicehus. Att servicehusen i Kungsängen och i Bro skall finnas kvar med nuvarande antal lägenheter innebär enligt PRO Kungsängens mening en kraftig försämring av äldreomsorgen i kommunen. Som visats ovan, krävs ett tillskott på 52 lägenheter bara för att bibehålla servicenivån – alltså inte förbättra den.

Vidare ifrågasätter PRO Kungsängen om den utökning av antalet platser med heldygnsomsorg som föreslås i plandokumentet är tillräcklig för att bibehålla nuvarande omsorgsnivå. PRO menar att en miniminivå måste vara att inte försämra omsorgsnivån under planperioden.

I SKL:s skrift Öppna jämförelser 2007 i fråga om äldreomsorgen framgår att Upplands-Bro år 2005 hade en avvikelse från standardkostnaden för äldreomsorgen på -12,6%. Det är endast 27 kommuner av 290 som har större negativ avvikelse från standardkostnaden. PRO Kungsängen anser att det inte är rimligt att skära ned servicenivån ytterligare från en redan jämförelsevis låg nivå. Det måste finnas en uttalad ambition att höja servicenivån under planperioden.

PRO Kungsängen bedömer att frysningen av antalet lägenheter i servicehus skärper biståndsprovningen ytterligare. Det blir svårare att få lägenhet i servicehus och därmed ökar också kraven på att få en plats i särskilt boende med heldygnsomsorg. Den ökade restriktionen att få lägenhet i servicehus medför att alltfler med ökande vårdbehov blir kvarboende i sin bostad med mer omfattande behov av hemtjänstinsatser. Den uppfattning som många har att strävan att vårda äldre hemma har gått för långt och att kvarboendet av många upplevs som tvång förstärks ytterligare med den föreslagna planen.

PRO Kungsängen menar att planen i den utformning den nu har inte bör ligga till grund för beslut. Plandokumentet måste präglas av en ambition att förbättra äldreomsorgen i kommunen.

För PRO Kungsängen
Lars Bergendahl
Ordförande